

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

©2018 ДЕНИСОВ О. Є.

УДК 322.122

Денисов О. Є. Комплексний підхід до оцінювання економічної безпеки галузі в умовах глобалізації

Автором здійснено емпіричне дослідження рівня економічної безпеки хімічної галузі України за напрямком «виробництво полівінілхлоридів». Із цією метою розраховано інтегральний індекс економічної безпеки за моделлю функціонально-компонентних блоків економічної безпеки галузі, що була розроблена автором. Застосування даної моделі дало можливість на фактологічній базі дослідити алгоритм дії моделі та здійснити аналіз отриманих показників. Це, своєю чергою, дозволило зробити висновок про конструктивність та доцільність застосування моделі базових функціонально-компонентних блоків для розрахунку рівня економічної безпеки галузі. За допомогою цього підходу із застосуванням комплексного, системно-структурного, динамічного та функціонального підходів було визначено рівень економічної безпеки та забезпечено процес моніторингу стану та рівня економічної безпеки галузі.

Ключові слова: економічна безпека, полівінілхлориди, галузь, глобалізація, рівень економічної безпеки.

Табл.: 6. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 8.

Денисов Олег Євгенійович – кандидат економічних наук, докторант, Університет економіки та права «КРОК» (вул. Лагерна, 30-32, Київ, 03113, Україна)

E-mail: 0674455570@ukr.net

УДК 322.122

UDC 322.122

Денисов О. Е. Комплексный подход к оцениванию экономической безопасности отрасли в условиях глобализации

Автором проведено эмпирическое исследование уровня экономической безопасности химической отрасли Украины по направлению «производство поливинилхлоридов». С этой целью рассчитан интегральный индекс экономической безопасности по модели функционально-компонентных блоков экономической безопасности отрасли, разработанной автором. Применение данной модели позволило на фактологической базе исследовать алгоритм действия модели и провести анализ полученных показателей. Это, в свою очередь, дало возможность сделать вывод о конструктивности и целесообразности применения модели базовых функционально-компонентных блоков для расчета уровня экономической безопасности отрасли. С помощью этого подхода с применением комплексного, системно-структурного, динамического и функционального подходов был определен уровень экономической безопасности и обеспечен процесс мониторинга состояния и уровня экономической безопасности отрасли.

Ключевые слова: экономическая безопасность, поливинилхлориды, отрасль, глобализация, уровень экономической безопасности.

Табл.: 6. **Формул.:** 1. **Библ.:** 8.

Денисов Олег Евгеньевич – кандидат экономических наук, докторант, Университет экономики и права «КРОК» (ул. Лагерная, 30-32, Киев, 03113, Украина)

E-mail: 0674455570@ukr.net

Denysov O. Ye. The Comprehensive Approach to Assessing the Economic Security of the Industry Sector in Conditions of Globalization

The author carries out an empirical study of the level of economic security of the chemical industry sector of Ukraine in the direction of «production of polyvinyl chlorides». For this purpose the integral index of economic security has been calculated according to the model of functional-component blocks of economic security of sector, developed by the author. Application of this model allowed to research the algorithm of action of the model on the factual basis and to analyze the obtained indicators. This, in turn, made possible to draw a conclusion about the constructiveness and expediency of application of the model of basic functional-component blocks for calculating the level of economic security of the industry sector. With the help of this approach, with application of the complex, system-structural, dynamic and functional approaches, the level of economic security has been defined and the process of monitoring the status and level of economic security of the industry sector has been ensured.

Keywords: economic security, polyvinyl chlorides, industry sector, globalization, level of economic security.

Tbl.: 6. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 8.

Denysov Oleg Ye. – PhD (Economics), Candidate on Doctor Degree, University of Economics and Law «KROK» (30-32 Laherna Str., Kyiv, 03113, Ukraine)

E-mail: 0674455570@ukr.net

З позицій комплексного підходу в дослідженні економічної безпеки галузі, із метою аналізу та оцінки стану та рівня її економічної безпеки, доцільним є проведення аналізу економічної безпеки як внутрішнього, так і зовнішнього середовища галузі, комплексно за всією сукупністю визначених і досліджених складових економічної безпеки галузі та показників, що їх формують.

Питання щодо ефективності оцінки рівня економічної безпеки держави та галузі було і залишається об'єктом дослідження багатьох вчених, серед яких такі, як Мартиненко В. [1], Третяк В. В. [2], Терехов Є. [3], Губський Б. [4]. У цьому напрямі досліджень розроблено та запропоновано значну кількість різноманітних моделей розрахунку рівня економічної безпеки

підприємств, таких як моделі С. І. Покропивного [5], С. Б. Довбні та Н. Ю. Гичової [6], Б. М. Корецького [7], модель Н. С. Атрамонова та А. В. Атрашкова [8].

Метою даної статті є комплексне оцінювання економічної безпеки галузі із застосуванням розробленої автором моделі базових функціонально-компонентних блоків економічної безпеки галузі.

Для проведення аналізу та отримання фактологічних даних стану та рівня економічної безпеки галузі автором використано дані хімічної галузі промисловості, а саме: напрямку виробництва полівінілхлориду.

Розрахунок рівня економічної безпеки хімічної галузі України (виробництво полівінілхлориду) здійснюється у визначеній послідовності, відпо-

відно до алгоритму застосування функціонально-компонентної блокової моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі.

На *першому етапі* здійснюємо збір інформаційно-аналітичних та емпіричних даних, необхідних для проведення аналізу та оцінки рівня економічної безпеки галузі за основними складовими економічної безпеки, за трьома основними рівнями: на рівні підприємств, рівні галузі та на рівні держави.

При здійсненні розрахунку рівня економічної безпеки визначеної галузі на емпіричному рівні досліджуємо рівень безпеки та взаємодію цих складових у визначеній послідовності, відповідно до авторської функціонально-компонентної блокової моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі.

На *другому етапі*, відповідно до алгоритму застосування функціонально-компонентної блокової моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі, здійснюємо формування базових компонентних блоків:

- ✦ *виробничого блоку*, що відповідає за стан і рівень виробничої безпеки; ресурсного блоку, що відображає стан і рівень безпеки галузі з відповідними необхідними для її ефективного функціонування та розвитку ресурсами;
- ✦ *внутрішньоекономічного блоку*, що відповідає за стан і рівень економічної безпеки внутрішнього ринку, на якому функціонує галузь;
- ✦ *блоку зовнішньоекономічної безпеки*, що відображає стан і рівень економічної безпеки виходу, інтеграції на зовнішні економічні ринки із реалізацією власної продукції на зовнішніх економічних ринках та залежність та безпеку постачання сировини, матеріалів, комплектуючих і технологій для забезпечення внутрішніх потреб галузі та, відповідно, стан і рівень експортної та імпоротної складових економічної безпеки галузі.

На *третьому етапі* здійснюється формування компонентного змісту складових економічної безпеки за виробничим, ресурсним, внутрішньоекономічним і зовнішньоекономічним функціональними блоками. На цьому етапі відбувається комплексне формування показників, що визначають стан і рівень економічної безпеки за кожним блоком, при цьому показники відображають стан і рівень економічної безпеки за її різними рівнями, як на рівні галузі, так і на рівні держави та відповідних підприємств, що складають галузь.

Так, до функціонально-компонентного блоку «виробнича безпека» ввійшло дві основні складові – техніко-технологічна, що відображає стан і рівень економічної безпеки підприємств, які входять до галузі, за показниками, що відображають мікрорівень (усього 15 показників), та інноваційна складова економічної безпеки із 10-ма показниками стану та динаміки інноваційного розвитку підприємств галузі.

Функціонально-компонентний блок «*ресурсна безпека*» об'єднує п'ять основних складових ресурсів, необхідних для безпеки функціонування та перспективного розвитку галузі, а саме: фінансову – із показниками фінансового стану підприємств галузі та забезпеченості фінансовими ресурсами (7 показників); енергетичну, що включає 6 показників, які є показниками забезпечення енергетичними ресурсами галузі та їх безпеки; інформаційну, в складі якої 8 показників, що є показниками інформаційної та комунікаційної безпеки, програмного та технічного забезпечення комунікацій між підприємствами в межах галузі та їх безпеки; кадрової безпеки з показниками, що визначають забезпеченість кадровими ресурсами підприємств галузі та їх кількістю – всього 9 показників, та інвестиційну складову, що містить 7 показників, які визначають стан і рівень інвестиційної безпеки на рівні як підприємства, так і галузі та держави в безпосередній дії на галузь та ефективність використання наявних інвестиційних ресурсів.

До функціонально-компонентного блоку «*внутрішньоекономічна безпека*» ввійшли показники ринкової складової економічної безпеки галузі, що містить 9 показників, які відображають стан внутрішнього ринку та його розвиток.

Функціональний блок «*зовнішньоекономічна безпека*» складається із імпоротної складової економічної безпеки, яка відображає стан і рівень безпеки імпортних операцій підприємств галузі та містить 8 показників, та експортної складової, що визначає безпеку та стан активності галузі на зовнішньому економічному ринку та включає визначення рівня економічної безпеки за 9 показниками.

На *четвертому етапі* здійснюється адаптування методики розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки галузі для розрахунку стану та рівня економічної безпеки галузі за функціонально-компонентною блоковою моделлю. Відповідно до даної моделі здійснюється розрахунок економічної безпеки кожного показника за відповідними складовими: техніко-технологічною, інноваційною, фінансовою, інформаційною, кадровою, енергетичною, інвестиційною, ринковою експортною та імпоротною складових економічної безпеки галузі. Далі здійснюється розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки за виробничим, ресурсним, внутрішньоекономічним і зовнішньоекономічним функціональними блоками.

На *п'ятому та шостому етапах* експертним шляхом визначаємо вагові коефіцієнти показників складових і функціональних блоків економічної безпеки.

Результати розрахунку вагових показників функціональних блоків надано в *табл. 1*.

На *сьомому етапі* було проведено та здійснено опитування груп експертів провідних підприємств виробників та експортерів хімічної галузі промисло-

Таблиця 1

Вагові коефіцієнти функціональних блоків моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі

Функціональний блок	Ваговий коефіцієнт
Виробнича безпека (VTN)	0,255
Ресурсна безпека (R)	0,256
Внутрішньоекономічна безпека (VE)	0,251
Зовнішньоекономічна безпека (SE)	0,238

Джерело: авторська розробка.

вості України із напрямку виробництва полівінілхлориду. В опитуванні взяли участь понад 20 підприємств – виробників та експортерів даної продукції на територію України. Було підготовлено та направлено листи опитування для отримання відповідної експертної оцінки та фактологічних даних. Отримані в результаті проведеного дослідження дані дозволили отримати фактологічні матеріали, необхідні для здійснення подальших етапів дослідження.

Таким чином, було отримано фактологічні дані, які дозволили здійснити восьмий етап застосування функціонально-компонентної блокової моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі.

Відповідно, на *восьмому етапі* було проведено нормалізацію отриманих показників експертної оцінки, а на дев'ятому етапі здійснено розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки за показниками, із урахуванням вагових коефіцієнтів показників та за складовими економічної безпеки галузі.

Першим блоком розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки є блок «Ресурсна безпека» (R), до складу якого увійшли фінансова, енергетична, інформаційна, кадрова та інвестиційна складові економічної безпеки галузі (табл. 2).

Розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки функціонально-компонентного блоку «Ресурсна безпека» дає можливість констатувати падіння рівня економічної безпеки із показника (0,628) у

2010 р. до показника (0,594) у 2016 р. Оскільки даний показник є сукупним і містить усі складові економічної безпеки за різними видами ресурсів, його рівень слід досліджувати як синтез його складових. Так, на зниження загального сукупного рівня економічної безпеки даної галузі вплинула негативна динаміка інвестиційної складової економічної безпеки та фінансової складової економічної безпеки, що, незважаючи на позитивну динаміку зростання індексу безпеки інформаційної складової та безпеки енергетичної складової, загалом призвели до зниження рівня економічної безпеки галузі виробництва полівінілхлоридів.

Другим блоком моделі базових функціонально-компонентних блоків є блок «Виробнича безпека» (VTN), який складається із двох складових економічної безпеки, а саме: техніко-технологічної та інноваційної (табл. 3).

Отримані показники інтегрального індексу функціонально-компонентного блоку виробничої безпеки дають можливість констатувати факт падіння індексу виробничої безпеки із (0,595) у 2010 р. до (0,49) у 2016 р., що показує складний стан сучасного вітчизняного виробництва та інноваційної діяльності в сьогоденних економічних умовах.

Наступним блоком функціонально-компонентної моделі економічної безпеки галузі є блок «Внутрішньоекономічна безпека» (VE), до якого увійшли показники ринкової складової економічної безпеки галузі (табл. 4).

Загальний інтегральний індекс внутрішньоекономічної безпеки галузі виробництва полівінілхлоридів має стійку тенденцію до зростання рівня показника, проте загалом рівень економічної безпеки даного блоку знаходиться на досить низькому та недостатньому для його ефективного функціонування та зростання рівні.

Четвертим функціональним блоком функціонально-компонентної моделі економічної безпеки галузі є блок «Зовнішньоекономічна безпека» (SE), що складається із двох складових економічної безпеки: імпортової й експортної (табл. 5).

Таблиця 2

Інтегральний індекс функціонально-компонентного блоку «Ресурсна безпека» (R) хімічної галузі (виробництво полівінілхлоридів)

Показник	Ваговий коефіцієнт	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Індекс безпеки фінансової складової	0,2	0,63	0,62	0,63	0,62	0,5	0,52	0,55
Індекс безпеки інформаційної складової	0,2	0,67	0,69	0,69	0,7	0,69	0,69	0,7
Індекс безпеки енергетичної складової	0,2	0,59	0,6	0,65	0,64	0,63	0,63	0,65
Індекс безпеки кадрової складової	0,2	0,72	0,73	0,73	0,71	0,68	0,69	0,7
Індекс безпеки інвестиційної складової	0,2	0,53	0,51	0,52	0,54	0,39	0,38	0,37
I індекс ресурсної безпеки		0,628	0,63	0,644	0,642	0,578	0,582	0,594

Джерело: авторська розробка.

Інтегральний індекс функціонально-компонентного блоку «Виробнича безпека» (VTN) хімічної галузі (виробництво полівінілхлоридів)

Показник	Ваговий коефіцієнт	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Індекс безпеки техніко-технологічної складової	0,5	0,73	0,7	0,71	0,68	0,65	0,65	0,68
Індекс безпеки інноваційної складової	0,5	0,46	0,51	0,38	0,28	0,25	0,28	0,3
I індекс виробничої безпеки		0,595	0,605	0,545	0,48	0,45	0,465	0,49

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 4

Інтегральний індекс функціонально-компонентного блоку «Внутрішньоекономічна безпека» (VE) хімічної галузі (виробництво полівінілхлоридів)

Показник	Ваговий коефіцієнт	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Індекс безпеки ринкової складової	1	0,54	0,56	0,58	0,56	0,54	0,58	0,6
I індекс внутрішньоекономічної безпеки		0,54	0,56	0,58	0,56	0,54	0,58	0,6

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 5

Інтегральний індекс функціонально-компонентного блоку «Зовнішньоекономічна безпека» (SE) хімічної галузі (виробництво полівінілхлоридів)

Показник	Ваговий коефіцієнт	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Індекс безпеки імпортової складової	0,5	0,47	0,46	0,47	0,47	0,6	0,62	0,65
Індекс безпеки експортної складової	0,5	0,38	0,39	0,39	0,39	0,41	0,42	0,45
I індекс зовнішньоекономічної безпеки		0,425	0,425	0,43	0,43	0,505	0,52	0,55

Джерело: авторська розробка.

Дані проведених розрахунків свідчать про поступове зростання рівня зовнішньоекономічної складової економічної безпеки галузі із показника (0,425) у 2010 р. до показника (0,55) у 2016 р., при цьому збільшення рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної складової відбувається за поступового зростання показників як експортної, так і імпортової складових економічної безпеки галузі.

Розрахунок загального інтегрального індексу економічної безпеки галузі із застосуванням функціонально-компонентної блокової моделі здійснюється за формулою (1), а його показники наведено у табл. 6 та на рис. 1.

$$I_{EBG} = \sum b_j \times I_j, \quad (1)$$

де b_j – вагові коефіцієнти функціональних блоків економічної безпеки галузі; I_j – функціональні блоки економічної безпеки галузі.

Узагальнюючи вищевказані дані, варто зазначити поступове та незначне зростання загального інтегрального індексу економічної безпеки галузі із рівня економічної безпеки (0,549) у 2010 р. до рівня (0,558) у 2016 р., проте сам рівень економічної безпеки є критично низьким, що говорить про нестабільне економічне становище та значний вплив загроз і деструктивних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на стан і рівень економічної безпеки галузі.

ВИСНОВКИ

На нашу думку, ключовими факторами підвищення рівня економічної безпеки галузі є формування та впровадження дієвого механізму забезпечення економічної безпеки галузі, що включатиме методи, заходи та інструменти забезпечення економічної безпеки, комплексно за всіма рівнями економічної безпеки галузі, підприємств, що її формують, та на рівні держави.

Розрахунки інтегрального індексу зовнішньоекономічної складової економічної безпеки галузі виробництва полівінілхлоридів

Блок	Ваговий коефіцієнт	Рік						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Виробнича безпека (VTN)	0,255	0,595	0,605	0,545	0,48	0,45	0,465	0,49
Ресурсна безпека (R)	0,256	0,628	0,63	0,644	0,642	0,578	0,582	0,594
Внутрішньоекономічна безпека (VE)	0,251	0,54	0,56	0,58	0,56	0,54	0,58	0,6
Зовнішньоекономічна безпека (SE)	0,238	0,425	0,425	0,43	0,43	0,505	0,52	0,55
Загальний рівень економічної безпеки галузі	1	0,5492	0,557	0,552	0,5297	0,51845	0,5369	0,55851

Джерело: авторська розробка.

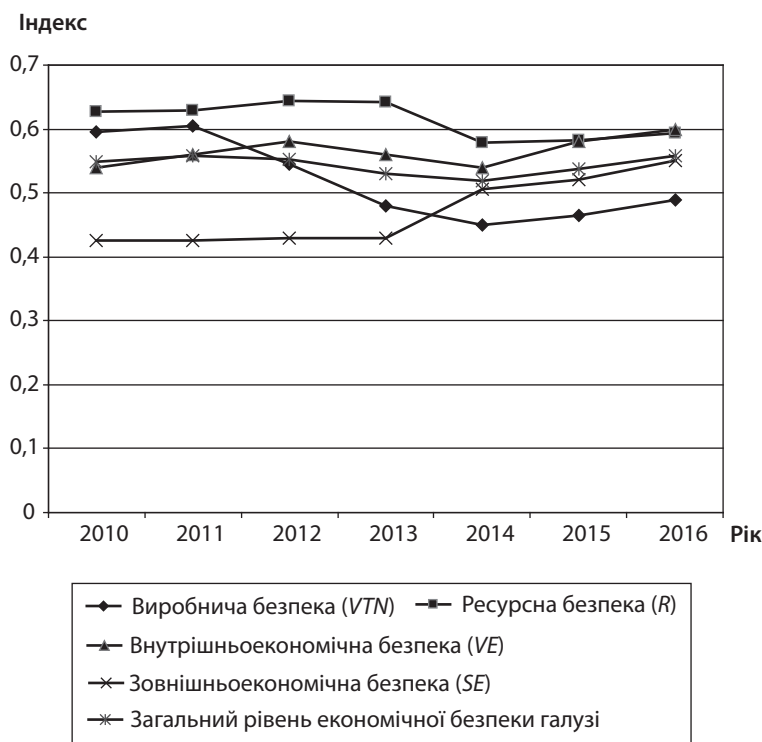

Рис. 1. Рівень економічної безпеки хімічної галузі (виробництво полівінілхлоридів) за її основними функціональними блоками

Джерело: авторська розробка.

Розрахунок даної моделі є практичним емпіричним рівнем застосування методології формування та забезпечення економічної безпеки галузі та включає застосування визначеної методики розрахунку рівня економічної безпеки галузі, побудованої із застосуванням системно-структурного, комплексного, функціонального та динамічного наукових підходів.

Таке застосування структурно-системного підходу дозволить розглянути дані показники як певну систему елементів і водночас ієрархію економічної безпеки галузі за її структурними рівнями: загальним рівнем економічної безпеки галузі; за функціональними блоками, що відображають ту чи іншу частину ціло-

го (сукупності) та є певними блоками функціонування галузі; за складовими економічної безпеки галузі, що входять до блоків та формують їх і водночас відображають безпосередньо загрози та небезпеки за різними напрямками, сферами, економічної безпеки; та на рівні показників, що є показниками – індикаторами стану та рівня економічної безпеки основних складових економічної безпеки та фактичними кінцевими показниками тих небезпек і загроз, що діють на галузь.

Відповідно, із метою забезпечення економічної безпеки галузі, при формуванні методології необхідним є комплексний аналіз стану та рівня економічної безпеки. Такий емпіричний аналіз економічної безпе-

ки дасть можливість створити дієві механізми забезпечення економічної безпеки галузі, використовуючи декомпозицію системи до найнижчого рівня, та внаслідок декомпозиції та аналізу, оцінки отриманих даних та їх синтезу – сформуванню механізмів забезпечення економічної безпеки наступних, більш високих рівнів.

Застосування комплексного підходу дозволяє розглянути дані показники як єдиний комплекс, що охоплює 4 блоки, 10 складових економічної безпеки та 88 показників економічної безпеки за визначеними складовими, що, своєю чергою, дозволяє дослідити та визначити рівень економічної безпеки комплексно за всім рівнями та сферами виникнення загроз.

Застосування динамічного підходу до розбудови функціонально-блокової моделі розрахунку рівня економічної безпеки галузі дозволяє дослідити зміни рівня економічної безпеки в динаміці економічного розвитку по роках, за період із 2010 до 2016 рр.

Застосування функціонального підходу дозволяє дослідити та визначити рівень економічної безпеки галузі за всіма функціональними блоками та, відповідно, за рівнями та сферами функціонування галузі: виробництвом і техніко-технологічною базою, постачанням ресурсів та сировини, реалізацією продукції галузі на внутрішньому ринку та при виході галузі із продукцією на зовнішні економічні ринки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Мартиненко В. В.** Теоретико-методичні засади оцінки економічної безпеки національної економіки. *Економічний простір*. 2015. № 93. С. 131–140.
2. **Третяк В. В., Гордієнко Т. М.** Економічна безпека: сутність та умови формування. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 6–8.
3. **Терехов Є.** Економічна безпека держави та можливості її вимірювання. *Економічний аналіз*. 2012. № 11. С. 160–165.
4. **Губський Б. В.** Економічна безпека: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення: монографія. Київ: Укрархбудінформ, 2001. 122 с.
5. **Довбня С. Б., Гічова Н. Ю.** Діагностика економічної безпеки підприємства як інструмент визначення напрямків його інноваційного розвитку. *Економічний вісник НГУ*. 2008. № 3. С. 36–42.
6. **Гічова Н. Ю.** Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Дніпропетровськ, 2010. 23 с.
7. **Корецький Б. М.** Діагностика економічної безпеки суб'єктів господарювання в транзитивній економіці. *Наукові записки Тернопільського національного економічного університету*. 2006. № 15. С. 74–77.
8. **Артамонова Н. С., Атрашкова А. В.** Визначення рівня економічної безпеки підприємства задля забезпечення ефективного адміністрування. *Економіка: реалії часу*. 2012. № 1 (2). С. 19–23.

REFERENCES

- Artamonova, N. S., and Atrashkova, A. V. "Vyznachennia rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva zadlia zabezpechennia efektyvnoho administruvannia" [Determine the level of economic security of an enterprise to ensure effective administration]. *Ekonomika: realii chasu*, no. 1 (2) (2012): 19-23.
- Dovbnia, S. B., and Hichova, N. Yu. "Diahnostyka ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva yak instrument vyznachennia napriamkiv yoho innovatsiinoho rozvytku" [Diagnosis economic security as a tool to identify areas of its innovation]. *Ekonomichnyi visnyk NHU*, no. 3 (2008): 36-42.
- Hichova, N. Yu. "Diahnostyka ta pidvyshchennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Diagnostics and increase of economic safety of the enterprise]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.04*, 2010.
- Hubskiy, B. V. *Ekonomichna bezpeka: metodolohiia vymiru, stan i stratehiia zabezpechennia* [Economic security: measurement methodology, state and strategy of provision]. Kyiv: Ukrarkhbudinform, 2001.
- Koretskyi, B. M. "Diahnostyka ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia v tranzitivnii ekonomitsi" [Diagnosis economic security entities in transitive economy]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 15 (2006): 74-77.
- Martynenko, V. V. "Teoretyko-metodychni zasady otsinky ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky" [Theoretical and methodological basis for assessing the economic security of the national economy]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 93 (2015): 131-140.
- Terekhov, Ye. "Ekonomichna bezpeka derzhavy ta mozhlyvosti yii vymiriuvannia" [Economic security of the state and possibilities of its measurement]. *Ekonomichnyi analiz*, no. 11 (2012): 160-165.
- Tretiak, V. V., and Hordiienko, T. M. "Ekonomichna bezpeka: sutnist ta umovy formuvannia" [Economic security: the essence and conditions of formation]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1 (2010): 6-8.